

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روش‌های تحقیق پیشرفته

(برای ورود به علوم انتظامی)

دکتر داود دعائی‌زاده

سرشناسه: دعاگویان، داود، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور: روش‌های تحقیق پیشرفته (با رویکرد علوم انتظامی)/ داود دعاگویان.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۴۰۰ ص.

شابک: 978-600-363-033-3

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

موضوع: علوم نظامی -- تحقیق -- روش‌شناسی

موضوع: تحقیق -- روش‌شناسی

شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین

رده بندی کنگره: U ۳۹۳۳۹۰/۵۲۹

رده بندی دیویی: ۰۷۲/۶۲۳

شماره کتاب شناسی ملی: ۳۷۵۶۰۲۳

روش‌های تحقیق پیشرفته (با رویکرد علوم انتظامی)

مؤلف: دکتر داود دعاگویان

ناظر علمی: عبدالله مجیدی

مدیر اجرایی: جواد اردستانی محمدی

طراح جلد: مهناز فراهانی

چاپ اول: زمستان ۹۳

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰.۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشارات راه فردا

نشانی دانشگاه: تهران، اتوبان شهید همت غرب، دانشگاه علوم انتظامی تلفن: ۴۸۹۳۱۲۶۱-۴۸۹۳۱۲۹۶

فهرست

۱	فصل اول: معرفت علمی و جایگاه نظریه در تحقیق
۲	۱-۱- علم چیست
۴	۱-۲- مقایسه معرفت علمی و معرفت عامیانه
۵	۱-۳- اهداف علم
۵	۱-۴- علم و نظریه سازی
۱۴	۱-۵- ویژگی های نظریه
۱۹	۱-۶- نقش نظریه در تحقیق
۲۲	۱-۷- فرایندهای نظریه پردازی و نظریه آزمایی
۲۲	۱-۷-۱- نظریه پردازی
۲۲	۱-۷-۲- نظریه آزمایی
۲۴	۱-۸- تحقیق بدون بانی نظری
۲۶	۱-۹- فواید نظریه
۲۶	۱-۹-۱- کاربردهای علمی
۲۷	۱-۹-۲- راهنمایی تحقیق
۲۷	۱-۱۰- ده مرحله در ساخت یک نظریه
۲۹	۱-۱۱- الگوهای نظری
۲۹	۱-۱۱-۱- الگو چیست
۳۰	۱-۱۱-۲- کاربرد الگوها
۳۴	۱-۱۲- چستی روش
۳۶	۱-۱۲-۱- ویژگی های روش های تحقیق
۴۲	۱-۱۲-۲- چرا علم یک قدرت است
۴۵	فصل دوم: مسئله و عنوان تحقیق
۴۶	۲-۱- طرح مسئله
۵۴	۲-۱-۱- چگونه مسئله ها را بیابیم
۶۱	۲-۱-۲- ویژگی ها و چگونگی بیان مسئله تحقیق (پرسش آغازی)

۶۴	۳-۱-۲- بهترین الگوی برای ارزیابی سوال پژوهشی (پرسش آغازین)
۶۹	۲-۲- انتخاب عنوان تحقیق
۷۵	فصل سوم: نظریه و فرضیه
۷۶	۳-۱- تبیین نظری مسئله
۸۴	۳-۲- فرضیه
۸۶	۳-۲-۱- انواع فرضیه‌ها
۸۹	۳-۲-۲- روش فرضیه‌سازی
۹۱	۳-۱- نمونه‌ای از مدل تحقیق و فرضیه‌ها
۹۳	فصل چهارم: مفاهیم
۹۴	۴-۱- مفهوم و ساز
۹۵	۴-۲- متغیر
۹۷	۴-۲-۱- مقدارهای مدل متغیر
۱۰۰	۴-۲-۲- انواع متغیر
۱۰۰	۴-۲-۲-۱- متغیر پیوسته و طبقه (گسسته یا ناپیوسته)
۱۰۰	۴-۲-۲-۱-۱- متغیر پیوسته
۱۰۰	۴-۲-۲-۲- متغیر طبقه‌ای (گسسته یا ناپیوسته)
۱۰۱	۴-۲-۲-۲- متغیرهای دوارزشی و چند ارزشی
۱۰۱	۴-۲-۲-۲-۱- متغیرهای دوارزشی (دووجهی)
۱۰۱	۴-۲-۲-۲-۲- متغیرهای چند ارزشی (چند وجهی)
۱۰۱	۴-۲-۲-۳- متغیر مستقل و وابسته
۱۰۱	۴-۲-۲-۳-۱- متغیر مستقل
۱۰۲	۴-۲-۲-۳-۲- متغیر وابسته
۱۰۳	۴-۲-۲-۴- متغیرهای تعدیل گر، کنترل و مداخله گر (یا مزاحم)
۱۰۳	۴-۲-۲-۴-۱- متغیر تعدیل کننده
۱۰۴	۴-۲-۲-۴-۲- متغیر کنترل
۱۰۵	۴-۲-۲-۴-۳- متغیر مداخله گر

۱۰۶	۳-۴- تعریف
۱۰۷	۴-۳-۱- تعریف لغوی
۱۰۷	۴-۳-۲- تعریف مفهومی
۱۱۲	۴-۳-۳- تعریف عملیاتی
۱۱۹	فصل پنجم: سنجش و اندازه گیری (مفاهیم و متغیرها)
۱۲۰	۵-۱- مقیاس ها
۱۲۰	۵-۱-۱- مقیاس اسمی
۱۲۲	۵-۲- مقیاس ترتیبی یا رتبه ای
۱۲۶	۵-۳- مقیاس فاصله ای
۱۲۸	۵-۴-۱- مقیاس نسبت یا نسبی
۱۲۹	۵-۱-۵- مقیاس بین مقیاس ها
۱۳۳	۵-۲- سنجش و ارزیابی از طریق طیف بندی
۱۳۴	۵-۲-۱- انواع طیف بندی
۱۳۵	۵-۲-۱-۱- طیف مقایسه زوجی
۱۳۶	۵-۲-۱-۲- طیف تورستون
۱۴۰	۵-۲-۱-۳- طیف گانمن
۱۴۲	۵-۲-۱-۴- طیف لیکرت
۱۵۱	۵-۲-۵- طیف بوگاردوس
۱۵۳	۵-۲-۶- طیف آزرگود
۱۵۵	فصل ششم: ابزارهای گردآوری اطلاعات
۱۵۶	۶-۱- مفهوم ابزار گردآوری اطلاعات
۱۵۶	۶-۲- انواع ابزارها
۱۵۷	۶-۲-۱- مصاحبه
۱۵۸	۶-۲-۱-۱- انواع مصاحبه
۱۶۴	۶-۲-۱-۲- اصول مصاحبه

- ۱۶۵ ۶-۲-۳- اهداف مصاحبه‌ها
- ۱۶۷ ۶-۲-۴- انواع سؤالات مصاحبه
- ۱۶۸ ۶-۲-۵- عوامل تعیین کننده کنش متقابل بین پرسشگر و پاسخگو
- ۱۶۹ ۶-۲-۶- زمان و مکان مصاحبه
- ۱۶۹ ۶-۲-۷- مدت مصاحبه
- ۱۷۰ ۶-۲-۲- بررسی (مراجعه به) مدارک و اسناد
- ۱۷۲ ۶-۲-۳- مشاهده
- ۱۷۴ ۶-۲-۴- پرسشنامه
- ۱۷۵ ۶-۲-۱- انواع پرسشنامه
- ۱۷۶ ۶-۲-۲-۴- انواع سؤالات
- ۱۷۷ ۶-۲-۴-۳- بسته پرسش‌ها
- ۱۷۸ ۶-۲-۴-۴- چند سؤالی پرسشنامه
- ۱۷۹ ۶-۳-۱- اعتبار و پایایی ابزار
- ۱۷۹ ۶-۳-۱- اعتبار ابزار تحقیق
- ۱۸۰ ۶-۳-۲- انواع اعتبارسنجی ابزار اندازه گیری
- ۱۸۰ ۶-۳-۱-۲- اعتبار محتوا
- ۱۸۱ ۶-۳-۲-۲- اعتبار تجربی
- ۱۸۲ ۶-۳-۲-۳- اعتبار مفهومی
- ۱۸۲ ۶-۳-۲-۴- اعتبار نمادی (ظاهری)
- ۱۸۲ ۶-۳-۲-۵- اعتبار مربوط به ملاک
- ۱۸۳ ۶-۳-۲-۶- اعتبار همگرا
- ۱۸۳ ۶-۳-۲-۷- اعتبار متمایز کننده
- ۱۸۴ ۶-۳-۳- پایایی ابزار تحقیق

۱۸۵	۶-۳-۱- روش های سنجش پایایی ابزار تحقیق
۱۸۷	۶-۳-۲- عوامل مؤثر بر ضریب قابلیت اعتماد در آلفای کرونباخ
۱۸۹	فصل هفتم: نمونه گیری در تحقیق
۱۹۰	۷-۱- تعریف نمونه گیری
۱۹۶	۷-۲- مراحل انجام نمونه گیری
۱۹۶	۷-۲-۱- محاسبه حجم نمونه
۱۹۸	۷-۲-۲- عوامل مؤثر در تعیین حجم یا اندازه نمونه
۲۰۱	۷-۲-۲-۱- تعیین روش
۲۰۲	۷-۲-۲-۲- انواع روش
۲۰۷	۷-۲-۳- شیوه های نمونه گیری تصادفی
۲۰۷	۷-۲-۳-۱- شیوه نمونه گیری تصادفی ساده
۲۰۸	۷-۲-۳-۲- شیوه نمونه گیری تصادفی طبقه ای
۲۱۰	۷-۲-۳-۳- شیوه نمونه گیری تصادفی نظام مند
۲۱۱	۷-۲-۳-۴- شیوه نمونه گیری تصادفی خوشه ای
۲۲۳	فصل هشتم: روش های تحقیق
۲۲۴	۸-۱- تعریف
۲۲۵	۸-۲- ویژگی های روش های تحقیق
۲۲۶	۸-۳- مراحل روش تحقیق
۲۳۲	۸-۴- طبقه بندی تحقیقات
۲۳۲	۸-۴-۱- طبقه بندی بر اساس زمان
۲۳۲	۸-۴-۲- طبقه بندی بر اساس میزان ژرفایی تحقیق
۲۳۳	۸-۴-۳- طبقه بندی بر اساس وسعت تحقیق
۲۳۳	۸-۴-۴- طبقه بندی بر اساس هدف تحقیق

۲۴۰	۵-۴-۸- طبقه‌بندی تحقیق بر حسب روش
۲۴۰	۵-۴-۸-۱- تحقیق پیمایشی
۲۵۰	۵-۴-۸-۱-۱- مراحل تحقیق در روش پیمایشی
۲۵۱	۵-۴-۸-۲- تحقیق تاریخی
۲۵۲	۵-۴-۸-۱-۲- مراحل تحقیق در روش تاریخی
۲۵۳	۵-۴-۸-۳- تحقیق توصیفی
۲۵۴	۵-۴-۸-۱-۳- مراحل تحقیق در روش توصیفی
۲۵۵	۵-۴-۸-۴- روش تحقیق میدانی
۲۵۶	۵-۴-۸-۵- روش تحقیق همبستگی
۲۵۷	۵-۴-۸-۶- روش تحقیق آزمایشی و شبه آزمایشی
۲۶۶	۵-۴-۸-۷- روش کنیو
۲۸۱	۵-۴-۸-۸- روش تحقیق کمی
۲۸۴	۵-۴-۸-۹- روش تحلیل محتوا
۲۸۸	۵-۴-۸-۱-۹- تأملاتی درباره این روش
۲۹۰	۵-۴-۸-۲-۹- چهارچوب روش تحلیل محتوا
۲۹۱	۵-۴-۸-۳-۹- مراحل تحلیل محتوا
۲۹۴	۵-۴-۸-۱۰- موردکاوی
۲۹۷	فصل نهم: آزمون فرضیه‌های تحقیق
۲۹۸	۹-۱- آزمون فرضیه
۳۰۰	۹-۲- تعمیم
۳۰۱	۹-۳- نحوه پذیرش یا رد فرضیه تحقیق
۳۱۱	فصل دهم: تحلیل داده‌ها
۳۱۲	۱۰-۱- آمار توصیفی
۳۲۱	۱۰-۲- تحلیل آماری
۳۲۷	فصل یازدهم: ساختار گزارش علمی تحقیق

- ۳۲۸ ۱-۱-۱- ساختار کلی گزارش تحقیق
- ۳۳۰ ۲-۱- نحوه تدوین گزارش تحقیق
- ۳۳۰ ۱-۲-۱- اصول اولیه گزارش های پژوهشی
- ۳۳۲ ۲-۲-۱- تدوین گزارش های پیشرفت فرایند اجرای طرح تحقیق
- ۳۳۲ ۳-۲-۱- تدوین گزارش نهایی تحقیق
- ۳۳۳ ۱-۳-۲-۱- ساختار گزارش نهایی
- ۳۳۳ ۲-۳-۲-۱- تدوین گزارش یافته های تحقیق به صورت مقاله علمی
- ۳۳۶ ۳-۳-۲-۱- تدوین پیش طرح (پروپوزال) تحقیق
- ۳۳۶ ۱-۳-۳-۱- مراحل تصویب پروپوزال تحقیق
- ۳۳۷ ۳-۱-۱- و مایف اند راههای راهنما و مشاور تحقیق
- ۳۳۸ ۴-۱-۱- مراحل دفاع پایانه نامه
- ۳۳۸ ۱-۴-۱- قبل از روز دفاع
- ۳۳۸ ۲-۴-۱- در روز دفاع
- ۳۳۹ ۳-۴-۱- وظایف فارغ التحصیل بعد از فارغ التحصیل
- ۳۴۱ فصل دوازدهم: شیوه نامه استاد به منابع اطلاعات، (روش مرجع نویسی)
- ۳۴۲ ۱-۱۲- شیوه استاد به منابع علمی در داخل متن
- ۳۴۲ ۱-۱-۱۲- نظام استاد بر اساس نام نویسنده
- ۳۴۳ ۲-۱-۱۲- نظام استاد بر اساس سازمان
- ۳۴۳ ۳-۱-۱۲- نظام استاد بر اساس منابع ناشناس
- ۳۴۳ ۴-۱-۱۲- نظام استاد بر اساس نام مستتر
- ۳۴۴ ۵-۱-۱۲- نظام استاد بر اساس ویراستار به جای نویسنده
- ۳۴۴ ۲-۱۲- شیوه استاد به منابع علمی در انتهای کتاب
- ۳۴۴ ۱-۲-۱۲- نظام استاد به نویسنده
- ۳۴۵ ۲-۲-۱۲- نظام استاد به مترجم

۳۴۵	۱۲-۲-۳- نظام استناد به آثار چند جلدی
۳۴۵	۱۲-۲-۴- نظام استناد به کتاب‌های الکترونیکی
۳۴۵	۱۲-۲-۴- نظام استناد به نشریات علمی
۳۴۵	۱۲-۲-۵- نظام استناد به روزنامه
۳۴۶	۱۲-۲-۷- نظام استناد به پایان‌نامه‌ها
۳۴۶	۱۲-۲-۸- نظام استناد به همایش‌ها یا سخنرانی‌ها
۳۴۶	۲-۲-۹- نظام استناد به شکل ویژه
۳۴۶	۱۲-۱-۱۰- نظام استناد به قرآن مجید و کتاب‌های مقدس
۳۴۶	۱۲-۲-۱۱- نظام استناد به لوح‌های فشرده
۳۴۷	کتاب نامه
۳۵۳	پیوست‌ها
۳۵۴	۱- فرم پروپوزال کارشناسی ارشد
۳۵۹	۲- فرم پروپوزال اولیه
۳۶۱	۳- فرم پروپوزال نهایی
۳۶۸	۴- فرم پروپوزال طرح‌های پژوهشی دانشگاه علوم نظامی
۳۸۵	۵- فرم پروپوزال تکمیل شده
۳۹۴	۶- جدول کای اسکور (خی دو)
۳۹۵	۷- جدول مورگان
۳۹۶	۸- جدول توزیع تی (t)
۳۹۷	۹- فرم کاربست تحقیق

سخن ناشر

کسب علم و دانش و تلاش برای بهره‌گیری از علوم جدید و بومی‌سازی آن برای رفع نیازهای علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به منظور اعتلای اقتدار امت اسلامی، از توصیه‌های مهم اسلام است. علوم پلیسی که همگام با پیشرفت بسیاری از علوم محض و تلفیق آنها با یکدیگر، روز به روز نو می‌شود و مرزهایی تازه از دانش می‌سازد، از جمله علمی است که درخت آن در کشورمان در حال رشد و نمو و ثمر دادن است.

تألیف آثار علمی برجسته و معتبر و اشاعه مفاهیم آنها از جمله رهیافت‌های کارآمد و اثربخش است که می‌توان در سایه آن، بستری مناسب برای بهره‌گیری از تجربه‌های ارزشمند دانش بومی، نخبگان و کارشناسان علوم پلیسی در کشورمان ساخت. بدیهی است اندیشمندان، خبریان و کارشناسان امور پلیسی داخلی می‌توانند با تلفیق همگن تجربه‌های خود با علوم و تجربه‌های کارشناسان علوم پلیسی دیگر کشورها باعث پیشبرد دانش پلیسی در کشور شوند. امید است با نشر آثار تألیفی از این دست، گامی هر چند کوچک در این مسیر بلند برداریم و نویسندگان، معلمان کارشناسان و استادان را برانگیزانیم تا تجربه‌ها و توان علمی خود را متبلور کنند و ادای دهند.

انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین

پیشگفتار معاونت تربیت و آموزش دانشگاه

سرعت شتابان علم و فن آوری همراه با گسترش روز افزون آن به خصوص علوم و فنون مرتبط با دانش پلیسی و به تبع آن واگذاری مأموریت‌ها و وظایف جدید به افسران پلیس، ما را بر آن می‌دارد برای همراهی با کاروان رشد و توسعه با نگاه نوین و عالمانه به این مقوله نگریسته و در این رهگذر از اندوخته‌های علمی اندیشمندان و صاحب نظران بهره‌مند شویم.

در قرن حاضر که عصر دانایی و اصالت دانش می‌باشد، حوزه علوم تخصصی پلیس توانسته است به تناسب نیازهای فراوان بشری و ارتقای توقعات و انتظارات انسانی، گام‌های اساسی برداشته و به پیشرفت‌های زیادی نائل آید. دانشگاه علوم انتظامی به عنوان تنها مؤسسه آموزش عالی تربیت افسران پلیس در نظام مقدس جمهوری اسلامی و همچنین مرکز دانش، بینش و مهارت در علوم پلیسی با دارا بودن دانشکده‌های تخصصی مربوط، وظیفه آموزش تربیت افسران متخصص را بر عهده دارد.

این دانشگاه علاوه بر بهره‌گیری از دانش موجود در دنیا، به تناسب و اقتضای بومی، با استفاده از نظرات حوزه‌های تخصصی پلیس، دقت به تولید دانش زده و با تدوین و تألیف منابع آموزشی مورد نیاز، خلأهای علمی خود را پوشش می‌دهد.

دانشگاه علوم انتظامی با تقویت ادبیات و دانش نظامی زمینه‌های رشد و توسعه آموزش دانشجویان رشته‌های تخصصی را فراهم نموده است تا پاسخگوی نیازها و انتظارات روز افزون جامعه در حوزه علوم پلیسی باشد. کتابی که پیش روی شما خواننده گرامی قرار دارد، حاصل همین ایده بوده و به دانشجویان عزیز دانشگاه علوم انتظامی، همکاران، اندیشمندان و علاقه‌مندان به حوزه علوم پلیسی تقدیم می‌گردد و انتظار می‌رود که با ارائه نظرات اصلاحی خود معاونت آموزش دانشگاه را در راستای ارتقاء و بهبود کیفی کتاب یاری نمایند.

سرهنگ ستاد پاسدار علی افشار

پیشگفتار

در یکی از کلاس‌های کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی امین که نویسنده، وظیفه تدریس روش‌های تحقیق پیشرفته را بر عهده داشته است، از دانشجویان خواسته شد که چند کتاب روش تحقیق را تهیه کنند. یکی از دانشجویان چنین گفت: «من قبلاً این کتاب‌ها را دیده‌ام، محتوای آنها برای ما دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی کاربرد ندارد، بهتر نیست که از جزوه خودتان استفاده کنید؟» چنین پاسخ‌هایی را نویسنده، بارها و بارها شنیده و بر همین اساس اندیشه تألیف کتاب روش‌های تحقیق پیشرفته در علوم انتظامی ذهن وی را به خود جلب نمود که نتیجه آن تألیف کتاب حاضر است.

محتوای این کتاب رپی هفده سال تدریس نویسنده در کلاس‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری شکل گرفته و امتیاز این کتاب در مقایسه با کتاب‌های دیگر روش تحقیق، بهره‌گیری از سال‌های غنی و انضمامی و تجربی در زمینه علوم انتظامی و مأموریت‌های پلیس است. مثال‌ها، این کتاب دربردارنده اموری است که کلیه دانشجویان ارشد و دکتری به طور عملی در مأموریت‌ها با آن مواجه می‌شوند و برای آنان ملموس و کاربردی است. با این وجود، مامیت این کتاب بر موارد زیر مبتنی است:

۱. رعایت اصول روش‌های تحقیق علمی؛
۲. تجربیات نویسنده در کلاس‌های دانشگاه علوم انتظامی؛
۳. پروژه‌های انجام‌شده نویسنده در زمینه علوم انتظامی و امنیتی؛
۴. بحث و گفت‌وگوی نویسنده با دانشجویان؛
۵. سرفصل‌های روش تحقیق برای دوره‌های ارشد و دکتری؛
۶. مأموریت‌های اجتماعی، انتظامی و امنیتی پلیس در سطح جامعه؛
۷. مشورت و گفت‌وگو با دیگر اساتید و مدیران دانشگاه علوم انتظامی؛
۸. تجربیات نویسنده در شوراهای پژوهشی ناجا؛
۹. تجربیات نویسنده در داوری، مشاوره و راهنمایی پایان‌نامه‌های دانشگاهی.

ویژگی اصلی کتاب این است که مرحله به مرحله دانشجویان و پژوهشگران را در مسیر تحقیق و پژوهش راهنمایی می‌کند و با ذکر مثال‌های متعدد، توانایی پژوهشگر را در ارزیابی نوشته‌های خود افزایش می‌دهد. همچنین نظم محتوایی این کتاب در ارائه مباحث روش تحقیق (همانند نظم کارکنان نیروهای انتظامی) به دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی کمک می‌کند تا نقشه راه روش تحقیق را فراگیرند و در امتداد آن حرکت کنند. ویژگی دیگر این کتاب این است که بسیاری از مباحث روش تحقیق را به زبان ساده و روان بیان می‌کند و دست دانشجویان را برای رهایی از گرداب مفاهیم انتزاعی و پیچیده روش تحقیق می‌فشارد. به او نشان می‌دهد که مفاهیم تحقیق را می‌توان بسیار ساده و روان پالایش و هضم کرد. این کتاب تلاش نمی‌کند از منابع متعدد داخلی و خارجی استفاده کند؛ زیرا نویسنده معتقد است که به روش نظری روش تحقیق به کرات در کتاب‌های روش تحقیق دیگر آمده است و اینکه باید از بحث کاربردی و عملی استفاده کرد. این مسیری است که خود نویسنده همواره آن را طی کرده است. همچنین از ویژگی‌های دیگر این کتاب، مشخص کردن کاربرد عملی هر یک از بخش‌های روش تحقیق در فرایند پایان‌نامه‌نویسی و پژوهش است. برای نمونه وقتی به دانشجوی گفته می‌شود که متغیر چیست، به او کمک می‌کند که نخست متغیر را تعریف کند، انواع آن را فراگیرد، متغیرهای (وابسته و مستقل) تحقیق خود را شناسایی کند، آن را سنجش و ارزیابی کند و در پایان که در کدام بخش از تحقیق آن را به کار گیرد و در نهایت فلسفه وجودی آن را درک کند.

ویژگی دیگر این کتاب در بحث و بررسی نحوه گزارش‌نویسی و روش دفاع از گزارش تحقیق در روز دفاع از پایان‌نامه یا گزارش تحقیق است که در کتب دیگر کمتر به آن توجه شده است.

در مجموع مباحث این کتاب از دوازده فصل تشکیل شده است. فصل نخست به علم، اهداف علمی و مقایسه معرفت علمی (مبتنی بر کار پژوهشی) و معرفت عامیانه (مبتنی بر ارزش‌های عمومی جامعه) و جایگاه نظریه در فرایند تحقیق اختصاص دارد. اگر نظریه را

عملی برای شناخت رابطه و چگونگی عمل پدیده‌ها بدانیم درمی‌یابیم که همه افراد همواره نظریه‌پردازی خستگی‌ناپذیر هستند. اما باید بدانیم که بیشتر نظریه‌های موجود در جامعه از معرفت عامیانه و احکام اخلاقی و ارزشی افراد نشئت گرفته و از هر گونه معرفت علمی و تجربی تهی است. نظریه مجموعه به هم پیوسته و نظام‌یافته‌ای از گفتارهایی است که بیانگر بخشی از واقعیت است. به عبارت دیگر بررسی کلی و وسیع مسائل از راه تفکر و تخیل است، به طوری که این بررسی الزاماً رابطه‌ای با عمل (واقعیت) داشته باشد. این عمل را باید عملی عقلانی منتنی بر عقل سلیم و نظریه دانست. با توجه به تعاریف ارائه‌شده در این فصل می‌توان چند نتیجه گرفت که نظریه‌سازی علمی، عملی بسیار دشوار و خلاقانه است که محقق باید با غرق شدن در انبوهی از یافته‌های علمی و دسته‌بندی بسیاری از نظریه‌های موجود بدان دست یابد تا به من‌بیین درست پدیده‌ها و پاسخ درست به مسئله مورد جست‌وجو چراغ راهی برای محققان آینده باشد. نظریه زمینه و بستر طراحی روش تحقیق را مشخص می‌کند.

در فصل دوم مسئله تحقیق شکافته شده و تبیین آن با مثال‌های متعدد راه‌های مسئله‌یابی را مشخص کرده است. در این فصل ویژگی‌های پرسش‌آغازین و روش‌های ارزیابی یک پرسش خوب بررسی شده است. بدیهی است که پرسش‌ساز علم خوب محقق را به سمت طرح عنوان مناسب با رعایت معیارها رهنمون می‌کند. در فصل سوم، نظریه و فرضیه و روابط بین این دو در ساختن الگوی مفهومی تحقیق ارائه شده است. این فصل به دلیل جایگاه ارزشمند نظریه و فرضیه در تحقیق اهمیت ویژه‌ای دارد.

فصل چهارم به مفاهیم تحقیق و متغیرها اختصاص دارد. این فصل درباره فرایند تحول تحقیق از بنیان‌های نظری به صحنه عملیاتی تحقیقات اجتماعی است. در این فصل نویسنده با طرح مثال‌های عملیاتی انواع متغیر را در فرایند متغیرسازی و روابط بین آنها بررسی کرده است. مباحث مربوط به سنجش و اندازه‌گیری متغیرها، مقیاس‌ها و اساساً طیف‌ها در فصل پنجم بررسی شده است. همچنین مباحث مرتبط با ابزارهای گردآوری اطلاعات و داده‌ها

به ویژه روش مصاحبه در فصل ششم بیان شده است و فصل هفتم نیز به نمونه گیری و روش های نمونه گیری تصادفی اختصاص دارد.

در فصل هشتم به مهم ترین مباحث کتاب های روش تحقیق پرداخته است که همان روش های تحقیق است. در این فصل نویسنده به تعریف و توصیف مرحله به مرحله روش تحقیق پرداخته است و با ارائه الگوهایی هر مرحله را به صورت تصویری نمایش داده است.

فصل نهم به یکی از مراحل مشکل هضم روش تحقیق برای دانشجویان یعنی آزمون فرضیه های تحقیق می پردازد که در واقع مرز بین روش های تحقیق و روش های آماری است و در بیشتر کتاب های روش تحقیق کمتر به آن پرداخته شده است. این بخش از کتاب جایگاه ویژه ای برای دانشجویان و حتی استاد های حوزه علوم اجتماعی و انسانی دارد. فصل دهم به زیباترین بخش پژوهش می پردازد که همان تحلیل داده های تحقیق است و تصاویر مربوط به جداول آماری و خستگی را از تن محقق بیرون می کند. در این فصل خواننده گام به گام با نحوه توصیف و تفسیر جداول آشنا می شود و درباره انواع جداول اطلاعات خوبی به دست می آورد. در فصل یازدهم که آخرین بخش اصلی تحقیق محسوب می شود، ساختار گزارش های تحقیق ارائه می شود. در این فصل نویسنده، جزئیات گزارش و روش دفاع از پایان نامه را توضیح داده و در نهایت در فصل دوازدهم نویسنده به روش های منبع نویسی در متن گزارش و انتهای گزارش طبق شیوه نگارش روان شناسی آمریکا (A. P. A) پرداخته است.

در پایان ضمن سپاس از خداوند منان در هدایت و پشتیبانی این بنده حقیر، از کلیه عزیزانی که بنده را یاری رساندند، تشکر و قدردانی می کنم. از جناب دکتر عبدالله مجیدی برای مشاوره و راهنمایی و از کلیه همکاران گروه اجتماعی به ویژه دکتر نادرپور مدیر وقت گروه اجتماعی دانشگاه علوم انتظامی، دکتر امین صارمی، دکتر کریمی، دکتر عبدالرحمانی، دکتر حبیب زاده و به ویژه از جناب سرهنگ دکتر قدرت آبادی ریاست

محترم دانشکده علوم و فنون اطلاعات و آگاهی تشکر و قدردانی می‌کنم. همچنین لازم می‌دانم از معاون محترم آموزش دانشگاه علوم انتظامی امین جناب سرهنگ دکتر افشار، جناب آقای اردستانی، جناب سروان خرازانی و بسیاری از عزیزان دیگری که «مجال ذکر نام آنها نیست» به خاطر آنکه زمینه چاپ این کتاب را مهیا کردند، تشکر و قدردانی کنم.

داود دعاگویان

زمستان ۹۳

www.ketab.ir